

1

כל הכלים פרק שבעה עשר שבת קרב

מסורת הש"ס

דבר ששלאבחו לאיסור... ארבעה חובי מותרים... דעיקר מלכותו...

בבסיכוי יודי ומזרחי... לנפן כבן שמי... פן מתי קדשים...

דבר ששלאבחו לאיסור לעורך גופי מותר... ארבעה חובי מותרים... דעיקר מלכותו...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

דבר ששלאבחו לאיסור... ארבעה חובי מותרים... דעיקר מלכותו...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

פנה פנה פנה... פנה פנה פנה... פנה פנה פנה...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן... רוב נשים נאמן...

שכופין אותו ע"ג גחלים ומקטרם בגפרית הכלים ללבנם⁴².

אמר אביי חרבא דאשכפתא, וסכינא דאשכבתא וחצינא דנגרי כיתד של מחרישה דמו ואסור לטלטלם. חרבא דאושכפי, איזמל של שכף מדתרגמינן⁴³ עשה לך חרבות צורים, איזמלון חריפין⁴⁴. סכינא דאשכבתא, סכין המיוחדת לשחיטה בלבד⁴⁵. חצינא דנגרי, הוא גרון, והוא המעצד של חרש⁴⁶. כיון דקפדי אפגמיהו קבע ליה מקום ומסיע⁴⁷ דעתו מלעשות בהן מלאכה אחרת, הללו וכיוצא בהן שהן מוקצה מחמת חסרון כיס, אסור לטלטלן בשבת. הרי מפורש בסוף פרק מי שהחשיך⁴⁸ דכולהו הני היינו טעמא דאסירי משום דמוקצה מחמת חסרון כיס נינהו, ואפילו ר' שמעון מודה דתנן סתמא לדברי הכל כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה⁴⁹.

מקצוע של דבילה, כלי ברזל שחותכין בו דבילה⁵⁰. זומליסטרוני⁵¹, תרוד שמהפך בו הקדירה, כדתנן⁵² זומליסטרא שנוטל כפה טמיה מפני המזלג וכר⁵³. א"ר חנינא בימי נחמיה בן חכליה גשנית משנה זו דכתיב בימים

ההמה ראיתי ביהודה דורכים גיתות בשבת, כיון שראום כך שהקילו בשבת, אסרו להן כל הכלים ושרי להו הא דתנו רבנן בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת, מקצוע של דבילה וזומליסטרוני של קדירה וסכין קטנה, כיון שנגדרו וחזרו לדקדק בשמירת שבת, היו מתירין להן והולכין עד שהתירו הכל חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה. וכך הוא מפורש בתלמוד א"ר⁵⁴.

א"ר אלעזר קנים ומקלות וקלוסטרא⁵⁵ ומדוכה כולם קודם התרת כלים נשנו, ולפיכך נשנו באיסור. קנים, הם קנים של לחם הפנים והן שנויין במסכת מנחות⁵⁶ שאסור בשבת סידורן ונטילתן מתוך לחם הפנים. מקלות, מפורש בפסחים⁵⁷ בזמן שחל י"ד להיות בשבת, אסר ר' אלעזר לטלטל מקל ולהניחו על כתיפו [נקבד, א] ועל כתף חבירו לתלות הפסח בו ולהפשיטו. וכן גלוסטרא⁵⁸, היא משנה בכלים פרק י"א⁵⁹ שאסר ר' יהושע לטלטלה בשבת. תוספתא בכלים בתחילת בבא מציעא⁶⁰ קלוסטרא ר' טרפון מטמא וחכמים מטהרין. ברוריה אמרה שומטה מפתח זו ותולה בחבירו בשבת, כשנאמרו

גאון. 42. מד"ה קנה עד כאן מובא בס' הנר כתי' בשם ר"ח. 43. יהושע ה, ב. 44. כ"ה בערוך ערך חרב ב' ובאוי"ז שם. וראה גם רש"י וערוך ערך אומל, ערך חרף ג' וערך אשכף א'. 45. כעיי"ז פ"י הערוך ערך סכין א', גנוי קדם ח"ב עמ' 169 ותוד"ה סכינא. ועי' רש"י גירסא אחרת בערוך. 46. כעיי"ז בערוך ערך חצן ב'. 47. בנדפס: מסיח. 48. לקמן קנו, א. 49. מבואר דס"ל לר"ח שסתומת המשנה כל הכלים וכו' מלמדת שר"ש מודה במוקצה מחמת חסרון כיס שאסור. וראה תוס' ותוס' רא"ש לעיל לו, א ד"ה הא ר"ש שכתבו דקים לן שר' שמעון אוסר מוקצה מחמת ח"כ. ורש"י לקמן קנו, א ד"ה כל הכלים כתב: כל הכלים נטלין ואפילו מלאכתן לאיסור ורבי שמעון היא, חוץ מן המסר הגדול וכו'. ומבואר דס"ל שהמשנה דכל הכלים אתיא כר"ש, וצ"ב מגליה הא. וצ"ל דשיטת רש"י שכלי שמלאכתו לאיסור דשרי לצורך גו"מ היינו רק לר"ש (וכמבואר לעיל לה, ב גבי הצוצרות ומה, ב ד"ה אלא לתרגולין) וא"כ בהכרח המשנה כאן שמתירה כל הכלים ואפילו כלי שמלאכתו לאיסור אתיא כר"ש, ועי' קאי המשך המשנה "אבל לא מסר הגדול", שהוא מוקצה מחמת ח"כ. ולפ"ז עולה שלדברי רש"י גורת טלטול כלים ענינה אחר עם דיני מוקצה. ור"ח שלמר מסתימת המשנה דקאי גם לר' שמעון לא תלה דין כלי שמלאכתו לאיסור בדיני מוקצה, ונראה דס"ל שהם שני ענינים וגם ר' יהודה דאית ליה מוקצה מודה דשרי לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גו"מ. וראה בזה באור הגר"א יור"ד סי' דסו ס"ק ג ובאור הלכה סי' שח ס"ג סד"ה קורדום. 50. כ"כ הערוך ערך מוקצוע א', וכעיי"ז ברש"י. 51. לפנינו: זוהמא ליסטרוני, ועי' ערוך ערך זמלסטר. 52. כלים פיי"ג מ"ב. 53. עי' פ"י דה"ג שם, בה"ג הלכות שבת פרק יז, ערוך שם ורש"י בסוגיין. 54. בפרקין ה"א (פב, א). 55. כן הגירסא בערוך ערך גלסטר בשם ס"א. ולפנינו: קלוסטרא. 56. צו, א. 57. סד, א. 58. ראה ציון 55. 59. משנה ד. 60. פ"א ה"ג.

דברים לפני ר' יהושע אמ והוא בעיניין הזה בעירונו מדוכה זו שאמרנו לכ הן וקודם התרת כלים בשבת, אבל אחר התרו וחלק רבא⁶¹ על רבי אל התרת כלים נישנו ואסו פשוטין הן.

[מתני'] כל הכלים הו לצורך ושלא לצורך כו'. משנה זו, לצורך דבר ע קערות וכוסות וכדומה לטלטלן לאכול ולשתו לטלטלן בין לצורך גופו מקומו לפנותן כדי שמלאכתו לאיסור, כג וכדומה לו, לצורך גון [כגון] לפצוע בו אגו מקומן אסור. ורבי נח שמלאכתו להיתר, כגון לצורך גופו לאכול בהן ו בהן אסור לטלטלן [לצו ועל זה הקשה ליה א דר' נחמיה הני קערות, אלא לצורך אכילה הן היאך מטלטלן ומסלקן נ

61. דברי ר"ח צוינו ביחוסיר בזה ערוך שם בשם י"מ. 64. תוס' הרא"ש וריטב"א כאן, ו הכלים ניטלין לצורך. 67. ע ליתא מלאכל עד לפצוע. 69. הוא בנדפס. 72. השלם עפ וכמבואר בהמשך: שקולו דלגירסת ר"ח סברותיהם הן מקומו. ולפ"ז א"ש גירסתו "ועי' הקשה ליה אביי לרבה ר"ח מפרש בי רב דהכונה י היכא דמיירי כבי רב, לאו רו ועי' הגהות הב"ח על רש"י

חזרונג הוב צנז מצאו
בוצאג מכין חג שמה

Falk, Jacob Joshua ben Zevi Hirsch

ספר

פני יהושע

אפי זופרי

פנים מאירות לגמרא ופנים שוחקות לאגדה

שחיבר אדונינו מורינו ורבינו הרב הגדול המפורסם רבן של כל בני הגולה
יחד בדורו מאור הגולה מוהר"ד יעקב יושע זצ"ל ששימש והרביץ תורה
בק"ק לבוב והגליל וק"ק ברלין וק"ק מיין וק"ק פרנקפורט דמיין

על מסכתות

ברכות שבת עירובין

יצא לאור עולם ברוב יופי וחדר
כתוספת קטעים חדשים על פי כתבי יד ובהנחה מדויקת על פי דפוסים
ראשונים והערות והארות מספרי רבותינו האחרונים ועוד כמה מעלות
זוכות כאשר עיני הקורא תחיינה מישרים בעריכת חבר תלמידו חכמים

ע"י המשתדל

ע"י דניאל בימון ס"ט

בעיה"ק ירושלים ת"ו

שנת תשס"ו לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ר לתוצאת ספרים
שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

זאת לאו על ידי

מכון תרתי ספרותי ע"י סניף אגודת התורה

דחזו לתשמישי אחרינא, משא"כ בהנך דקפיד עלייהו ומייחד להו מקום, תו לא חזו לתשמישי אחרינא. וא"כ לפ"ז במגורה וכילת חתנים דהכא שמלאכתן להיתר, וכמ"ש לעיל דנר ומגורה לא מיקרי מלאכתן לאיסור כיון שאין עושין מלאכה בגוף הכלי אלא בסיס בעלמא הוא דעברו, וכן מצאתי להדיא שכן כתב הרשב"א ממומפלא"ר בחידושי שבת בר"פ כל הכלים ע"ש, וכמו שאבאר בסמוך גבי שרגא דמשחא:

ועוד דע"כ ממקומו הוא מוכרע מסוגיא דשמעתין גופא, דאי ס"ד דמגורה נמי מיקרי מלאכתה לאיסור, א"כ מאי מקשה אביי הכא מכילת חתנים, דהא ודאי מלאכתה להיתר הוא לרבי חייא דקאמר מותר לנטותה ומותר לפרקה, אע"כ כדפרישית דמגורה נמי מיקרי מלאכתה להיתר כמו כילת חתנים, א"כ מקשה אביי שפיר, דאי ס"ד דמטעם קביעות מקום אסור בטילטול אפילו במלאכתו להיתר, אם כן תקשי מכילת חתנים, אלא ע"כ דבמלאכתו להיתר לא שייך לאסור משום קביעות מקום כמ"ש הטור והשו"ע [בריש סימן שח] וכדמשמע להדיא לקמן בפרק כל כתבי [קכב, א] גבי פמוטות של בית רבי, כמ"ש התוספות והרא"ש שם (ועיין מה שאכתוב שם בלשון רש"י), וכדאיתא נמי להדיא בס"פ המוציא תפילין [עירובין קב, א] בהאי שריתא דהוי בי רבי פדת, וכמ"ש התוספות והרא"ש בס"פ כמה מדליקין [לעיל לה, א] גבי תלתא בת תרי כורי, ע"ש, ונראה דרשב"א בעל התוספות לא נחית להך סברא. אלא דלפ"ז סוף סוף קשיא הך סוגיא דפרק כל כתבי גבי פמוטות של בית רבי לא הוי כמסקנא דהכא, וצ"ע גדול ליישב ודו"ק:

בד"ה דחלויות. קשה לר"י דבפרק ב' דביצה משמע דב"ה שרי בו' עד סוף הדיבור. ויש לדקדק דמאי קשיא להו, דהא בפ"ק דביצה [י, א] משמע דהא דס"ל לב"ה אין בנין בכלים גבי תריסין, היינו משום שמחת יום טוב, כדמשמע דמהאי טעמא רמר רב יוחנן מוחלפת השיטה, ואף למאי דרחינן התם ואמרינן דילמא לא היא, ומשמע שרוצה לומר אפילו היכא דלא שייך שמחת י"ט ס"ל לב"ה דאין בנין בכלים, מ"מ כיון דהכא בשמעתין אליבא דרבי יוחנן קיימינן, ואיהו ס"ל דדוקא משום שמחת י"ט התירו, ולכאורה היה ג"ל בזה דסברו התוספות דנהי דלענין חזרת תריסין שייך שמחת יו"ט, אפ"ה לענין מגורה דאיירי בשמעתין משמע להו דלא שייך שמחת יו"ט, אלא דאי אפשר לומר כן, דהא במתניתין דהתם פרק ב' דביצה [כא, ב] קתני להדיא דרבין גמליאל שהיה מחמיר בזקיפת מגורה היינו כב"ש דלבית הלל שרי, וא"כ ע"כ לרבי יוחנן דאמר מוחלפת השיטה משום דבתריסין מיקל ב"ה משום שמחת יו"ט, א"כ ממילא מוכח דבזקיפת מגורה נמי שייך שמחת יו"ט. והנראה לענ"ד בזה, דעיקר קושיית התוספות דהכא אהא דפשיטא ליה לסתמא דתלמודא דהכא דקאמר הלכך חוליות בין גדולה ובין קטנה כו' ובקטנה דאית

סתם לן תנא כר"ש ובדחינהו סתם לן תנא כרבי יהודה, כי היכא דלא תקשי סתמא אסתמא, ועוד דמקשה דהתם למאי דלא אסיק אדעתיה הא דאמר רב נחמן אנו אין לנו, אם כן ס"ד דבעצמות וקליפין נמי מסתמא בית הלל כרבי יהודה, ואם כן אפילו בלא דחינהו בידים סתם לן תנא כרבי יהודה, ואם כן הוי ליה תרי סתמא, כנ"ל נכון ודו"ק:

[מ, א]

בא"ר. אך לפ"ז קשה לרשב"א כו' הא אמרינן בריש כל הכלים הכל מודים בסיכי זורי ומזורי כו' עב"ל. נראה דרשב"א מפרש כשיטת רבינו תם דלעיל [מד, ב בד"ה הא אין], דהאי הכל מודים דר"פ כל הכלים אדרבי שמעון קאי, משא"כ לפירש"י שם דהאי הכל מודים אדרבנן דפליגי אדרב נחמיה קאי, א"כ לק"מ. מיהו בלא"ה לא ידענא מאי קשיא ליה לרשב"א, שאם נפרש דעיקר קושיותו היינו דלמאי דמשמע דר"י גופיה כרבי יהודה ס"ל אפילו בנר דאסור משום מוקצה, והא דקאמר אנו אין לנו אלא בנר היינו אליבא דרבי שמעון, ורוצה לומר אבל במגורה רבי שמעון גופא מודה, א"כ אמאי הדר ביה הש"ס לפרש דהא דמודה רבי שמעון במגורה היינו משום בנין, דאכתי הוי מצי למימר דהא דמודה רבי שמעון היינו משום קביעות מקום כדמעיקרא, דהא בפרק כל הכלים [קכג, א] משמע דרבי שמעון מודה דהיכא דמיחד ליה מקום אסור, ואף לרשב"א עצמו מפרש בסמוך דלמסקנא כה"ג לא הוי קביעות מקום, היינו משום דאזיל לפי פירושו דהכא דרבי יוחנן גופא סבר כרבי שמעון, משא"כ להך פירושא דרבי יוחנן גופיה לא ס"ל כרבי שמעון, אלא דכולה מילתא דנר ומגורה אליבא דרבי שמעון איירי, א"כ שפיר מצי למימר דמסברא קאמר רבי יוחנן דרבי שמעון מודה במגורה דהוי קביעות מקום, דמה"ת נאמר דרבי יהודה ורבי שמעון פליגי בפלוגתא דחוקה, דרבי יהודה אוסר אפילו בנר דלא שייך קביעות מקום כלל, ורבי שמעון יתיר אפילו במגורה דשייך בה קביעות מקום קצת, כל זה מוכרח בכוננת קושיית הרשב"א, וכן כתב מהרש"א ז"ל ע"ש. אלא דאכתי לא ידענא מאי קשיא ליה לרשב"א, דהא ודאי שפיר מקשה בגמרא, דאי ס"ד דבכהאי גוונא מיקרי קביעות מקום לרבי שמעון, א"כ רבי חייא דמתיר בכילת חתנים הוי דלא כמאן, לא כרבי יהודה ולא כרבי שמעון, אע"כ דבכהאי גוונא פשיטא דלא הוי קביעות מקום, וא"כ ע"כ הא דאמר רבי יוחנן דרבי שמעון מודה במגורה היינו משום בנין.

7c ובר מן דין תמיה לי טובא במאי דמיייתי הרשב"א ראייה מסיכי זורי ומזורי, דלכאורה לא דמי כלל, דשאני התם שכלים הללו מלאכתן לאיסור כפירש"י והתוספות שם שמויחדים לבית הכד ולאריתג בגדים, וא"כ ניהי דכלים שמלאכתן לאיסור לצורך גופן או מקומן שרי, היינו משום

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

בעזרת

ספר

שאלות ותשובות

דברי יואל

חלק ראשון על אר"ח יו"ד

אשר אינן וחיקר למי כל חסדת ישראל, המסתת בהדים כהררי אל, ראש גולת אריאל ומרא דארעא דישראל, משיב כהלכה לכל כענין שואל, הגאון הגדול, יהוד בדרו בכיאור מכובות ובהתרת ספיקות, היריעה מהכיל קצרה, לסיים שבחי דמרא איש אלקים קדוש יאמר לו

מרן יואל טייטלבוים זצוק"ל

זכותו יגן עלינו לדור דורים, עד עמוד הכהן לאורים אבדק"ק פאטמאר והגלילות, וכירושלים עיה"ק תוכב"א, קבץ ורבץ ועשה פעלים לתורה, והשיב לשואליו דבר הלכה ברורה

יצא לאור ע"י עבדו ש"ב בן כיתו של מרן המחבר זצ"ל
אפרים יוסף רוב אשכנזי

בהוצאת

בית מסחר והוצאת ספרים "ירושלים"

ברוקלין, נ.י.

שנת תשמ"ב לפ"ק

דפס בבית דפוס

סענדר דייטש

ברוקלין, ניו יורק

באמת הם סתמא כהנו בלא שום חילוק בין מקפיד לאינו מקפיד.

ב

75

ע"ב נלמד להשוות דעה הרמב"ם ז"ל עם דעה בה"מ ז"ל והתוספות באופן זה, דכנה בפני יהושע ז"ל בשנה דף מ"ו ע"א בתוספות ד"ה אין לנו וכו', ולא לדון בדבר החדש, דכה דאמרין דכלי שמוקף נחמת חסרון כים אסור לעלטל אפילו לגורך גופו ומקומו ואפילו ר"ש מודה לזה, זה דוקא בכלים שמלאכתם לאיסור כגון סיכי וזירי ומזרי שביצא הש"ס בדף קכ"ג שהם כלים שמלאכתם לאיסור כפרש"י והתוספות שם שהם מיוחדים לציה בצד ולאריגת בגדים, וא"כ נהי דכלים שמלאכתם לאיסור בעלמא שרי לעלטל לגורך גופן ומקומו, היינו משום דחזו להשמישי אחריו, משא"כ הכן שהם מלאכתם לאיסור וגם מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם מלאכה אחרת ומיוחד להו מקום, מניחא אהקלאי שימוש כלי זה לגמרי בשנה וחו לא חזו להשמישי אחריו, אבל בכלים שמלאכתם להיתר ר"ל שיקר מלאכתם הוא במלאכת היתר, לא היו מוקף, דאפשר שישתמש בהם בשנה בשמיש המותר להם ומניחא לא מקפה מדעתו שימוש כלי זה. והציא כמה ראיות לזה מדברי הש"ס, וכתב שכן פסק הטור והשו"ע באו"ח ר"ס ש"ח דכלי שמלאכתו להיתר לא שייך לאסור משום קביעות מקום עיי"ש.

והנה בשו"ע לפנינו לית רמז מזה דלהוי חילוק במקפה נחמת חסרון כים בין כלי שמלאכתו לאיסור לכלי שמלאכתו להיתר, וז"ל דכוונתו דמשמע לו כן מדברי המחבר בסעיף א', דזה לשון המחבר שם, כל הכלים יעלו בשנת חוץ ממוקף נחמת חסרון כים כגון סכין של שחיטה או של מילא ואחמל של ספרים וסכין של סופרים וכו'. ומדחזין דנחית המחבר למינוח וקחשיב דוקא כל הכן שהם כלים שמלאכתם לאיסור, וגם מדלא כתב סתם כלים שמוקפים נחמת חסרון כים, משמע דדוקא כי היו שמלאכתם לאיסור, וגם פשטות [הלשון] מורה כן שכתב, "כגון" סכין של שחיטה וכו', דמשמע דדוקא כגון אלו אבל כלים שמלאכתם להיתר אינם כדון זה.

L

ומערתה י"ל דגם הרמב"ם ז"ל שכתב בלשון המחבר מייורי ג"כ דוקא בכלים שמלאכתם לאיסור שדוקא לסחורה, ובהן דוקא שייך מוקף נחמת חסרון כים

אפילו לגורך גופו ומקומו. ולשון הרמב"ם בפרק כ"ה הלכה ע' כך הוא, כל כלי שמקפיד עליו כגון כלים המוקפים לסחורה וכלים היקרים אסור לעלטל זה הנקרא מוקף נחמת חסרון כים כגון המסר הגדול ויחד של מחרישה וכו' וכיו"צ עכ"ל. והנה מחיל כלים המוקפים לסחורה וסיים כגון המסר הגדול וכיו"צ שהם כלים שמלאכתם לאיסור, א"כ נראה מלשונו דמייורי בכל הסעיף אך בכלים שמלאכתם לאיסור, ומש"כ כפל לשונו ופירש בוונתו דכלים המוקפים היינו כגון המסר הגדול וכו' שבהן שייך מוקף נחמת חסרון כים אפילו לגורך גופו ומקומו, כי למלאכתן שהם ראויים ועומדים אסורים מפני שהם מיוחדים למלאכה איסור, ולהשמיש אחר מקפיד שלא ישחמם בהן שלא יפסדו, מש"כ מקפה מדעתו לגמרי ודחי' יתדים ממש מקרי. אבל הרב המנוח בפרק כ"ו הלכה י"ד שלא מייירי מכל זה, רק שמוקדקש שם מלשון הרמב"ם שכתב שם שקדים והמרים העומדים לסחורה מותר לבלעם, ועי' כתב בה"מ ז"ל דכ"ש כלים המוכנים לסחורה שמתר לעלטל בהם הוא לריך להם שהרי פירות המוכנים לסחורה הותרו אפילו באכילה כ"ש בכלים שמתרם בעלטל, הרי דמשמע להדיא מלשונו ומדבריו דלא מייירי אלא מכלים שמלאכתם להיתר דוקא, מדלמד זה מדין פירות העומדים לאכילה ומוכנים לסחורה שמתר לאכלם, ובפירות העטם שהותרו באכילה כתב הרמב"ם שם משום שאין אובל ומסקה שהוא מוקף בשנת אלא בכל מוכן הוא אלא שנת חוץ מגרוגרות ולמוקים שמסירות וחיין ראויין לאכילה, ואם היו כ"ש כלים העומדים לסחורה שכתב בה"מ ראונו לומר אפילו כלים שמלאכתם לאיסור ועומדים לסחורה, א"כ אין זה כ"ש מפירות ואפילו, "הוא הדין" לא היו, דשאני כלים שהם מוקפים נחמת חסרון ע"כ, משא"כ בדברים העומדים לאכילה. אלא צרור שהב"מ לא דיבר כלל אלא מכלים שמלאכתן להיתר, וא"כ שפיר כ"ש הוא מתמרי דשיסקא שהותרו אפילו באכילה, אבל באמת בכלים המוקפים נחמת חסרון ע"כ שמלאכתן לאיסור מודה בה"מ להרמב"ם ז"ל שאסור לעלטל אפילו לגורך גופו ומקומו ושויים הם לדינא בזה אלא דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

דיוצא לנו מזה, דכלים שמלאכתם להיתר ועומדים כמה בחנות למכירה, אע"פ שעל שאר השמישים מקפיד עליהם שלא יפסדו שויים, אבל כמה שראוי להם דהיינו ליקחם לציה אם לריך להם או ליחנם לאחרים בדרך היתר המבואר בסימן שכ"ג, אינו מקפיד עליהם ולא בקאם מחילה על דעה כן ומתיר.

בעזרת השם יתברך

ספר

תוספת שבת

עם מהדורא בתרא

חלק א'

על הלכות שבת מרישא עד גמירא

חיברו הגאון הגדול המפורסם

מו"ה **רפאל מייזליש מהארחוב** זצוק"ל

אב"ד פאריצק

נדפס בראשונה בשנת תקכ"ז ומהדורה שניי בשנת תקס"ו

ועכשיו בעזהשי"ת יצא לאור מחדש

באותיות בהירות מאירות עינים ומתוקן מאלפי שגיאות שהיו
בדפוסים הקודמים ונלוה עליו בשולי היריעה שני הוספות

ציונים

מראה מקומות לספרי
האחרונים המביאים דבריו,
ופסקיהם למעשה

ביאורים

משא ומתן בדבר הלכה
לפרש וליישב דבריו
במקומות שטעונין ביאור.

ממני הצעיר באלפי ישראל

אשר אנשי עקשטיין

נכד המחבר

בפרוס שנת תשנ"א לפ"ק

פה ברוקלין

ד גרורות וצמקים שהיו מוקצים וכשהגיע בין השמשות כבר נתייבשו והם ראויים לאכילה (ז) אף ע"פ שלא ידעו הבעלים באותה שעה שנתייבשו ואח"כ נודע להם שבין השמשות כבר היו יבשים מותר.
ה גרורות וצמקין דחוו ולא חוו דאיכא אינשי דאבלי ליה ואיכא דלא אבלי ליה (ח) אי אומניה נפק ליה מתורת מוקצה ואי לא לא אבלי (ט) אם אינם ראויים והזמינם הזמנה לאו מילתא היא:
ו כל דבר שאסור לטלטלו אסור ליתן תחתיו כלי כדרי שיפול לתוכו מפני שאסור הכלי בטלטול ונמצא (י) מבטל כלי מהיכנו אבל מותר (יא) לכפות עליו כלי (יב) ובלבד שלא יגע בו:
ז (יג) מטה (יד) שיש עליה מעות או אפילו אין עליה עתה והיו עליה בין השמשות אסור לטלטלה דמינו דאתקצאי לבין

תוספת שבת

טפי פן יתנדנד אף דבר שאינו מתגלגל, אך דבאמת דבריו דחוקים, דמי לא עסקינן במוקצה כבד שאי אפשר לנרנד אותו בקל: (יג) מטה שיש עליה מעות. בפרק כירה
→ איתא *אמר רב יהודא אמר רב מטה שיחדה למעות והניח עליה מעות פעם אחת בחול אסור לטלטלה בשבת. והרי"ף כתב דאם אין עתה עליה מעות מותר לטלטלה בין יחדה למעות ובין לא יחדה למעות, ובלבד שלא היה עליה מעות כל ביה"ש: וכן נראה דעת הרמב"ם, וטעמם משום דס"ל דרב דאוסר ס"ל כר"י דאית ליה מוקצה, אבל לדין דס"ל בכל מוקצה כר"ש שרי בכל גווני בין יחדה ובין לא יחדה, כ"כ הרא"ש, ומסיק אבל דעת ר"ת דבהא גם ר"ש מודה דאסור, דכיון דקפיד עליה מיוחד ליה מקום, ודמי להא דאיתא פרק כל הכלים דהכל מודים בסיכי זירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מיוחד להו מקום, ור"ל דאפילו לר"ש אסור בהו. ודבר שב"א בחידושיו כתב דמטה שיחדה למעות והניח עליה פעם אחת בחול, לא מקרי כלי שמלאכתו לאיסור, כיון שהמטה אינה עושה שום מלאכה רק מעשה עץ בעלמא עכ"ל. ונראה דכן הוא דעת הרי"ף מדכתב מותר לטלטלה בין יחדה ובין לא יחדה, וכיון דבחדא מחתא מחתינהו משמע דיחדה שרי דומיא דלא יחדה, וא"כ כמו דבלא יחדה ודאי שרי לטלטלה אף מחמה לצל כדון כלי שמלאכתו להיתר, ה"ה נמי יחדה ג"כ שרי מחמה לצל, ואין דינו ככלי שמלאכתו לאיסור דאסור לטלטלו מחמה לצל, וכ"כ הלבוש בהדיא לפי דעה ראשונה, והוא דעת המחבר שפסק כר"ף והרמב"ם. ולפ"ז הרא"ש שהביא דעת ר"ת דפליג על הרי"ף, וס"ל דמטה אסורה אף לר"ש דדמי לסיכי כו' והסכים עמו בזה, ומדלא פליג עליו גם בהאי מלתא לומר דמטה מקרי מלאכתו לאיסור דהא איכא נ"מ למנורה בסו"ע, משמע דבהא מילתא מודה ליה להרי"ף דלא מקרי מלאכתו לאיסור, ואף דמדבריו ר"ת אין הכרע כל כך אי ס"ל כהרי"ף בהא מלתא או כדעת ר"י שלקמן, מ"מ מהרא"ש ודאי יש הכרע,

להתירו. דק"ל אין מוקצה לחצי שבת, אא"כ איתקצי לכה"ש: (ז) אע"פ שלא ידעו הבעלים, ולא אמרין כיון שלא ידעו מזה כבר הוקצה מדעתם, והיו ליה מוקצה בטעות כ"ה כש"ס דידן, ודלא כהירושלמי שאוסר בזה: (ח) אי אומניה, וכתב המג"א (ג) בסו"ע חצ"ה (ס"ק י) דצריך שירשום מע"ש ויאמר מכאן אני נוטל למחר, משום דאיכא למיחש דלמא שביק את הרעים ונטל את היפים ומטלטל מידי דלא חזיא ליה, ע"ש: (ט) אם אינם ראויים והזמינם. כתב ב"י בשם הא"ח תמרים שנותנים עליהם מים מע"ש ולא היו ראויים, ובשבת נעשו ראויים, מותרים בשבת. ועסי' ש"כ ס"ג: (י) מבטל כלי מהיכנו. והיו כאלו סותר את הכלי, כן פירש"י והרמב"ם, (ד) ובמקום אחר פירש"י והיו כאלו בונה אותו במקום הזה: (יא) לכפות עליו כלי. דבזה אין מבטל אותו מהיכנו, דהא אם ירצה יכול לחזור וליטול אותו משם, הרמב"ם. ולא חיישינן דשמא על ידי נטילתו משם ינדנד את המוקצה מאחר שהמוקצה מכוסה מן העין, ועוד שמטלטל אותו לצורך דבר שאינו ניטל, קמ"ל דלא: (יב) ובלבד שלא יגע בו ע"י הכלי. ואע"ג דמוקצה מותר בנגיעה אפילו בידים כמ"ש סו"ע ס"ג היינו כשהנגיעה היא לצורך דבר המותר, אבל כשעיקר הנגיעה היא לצורך דבר המוקצה אסור ליגע בו כ"כ בתה"ד. והה"מ כתב, דהא דאסור ליגע בביצה שנולדה בשבת וי"ט, היינו משום שהוא מתגלגל וע"י נגיעה מעט הוא מתגלגל והוי טלטול ממש כמ"ש רמ"א ריש סו"ע תקי"ג, (ס) ומדברי המחבר כאן משמע דס"ל בתה"ד, דהא סתם דבריו דבכל מוקצה אסור ליגע בו, וע"כ צ"ל כמ"ש התה"ד, ואע"ג דסתם נמי ולא פירש דמיירי שהנגיעה היא לצורך המוקצה סתמא כפירושו, דומיא דלא יכפה עליו את הכלי, דמיירי מסתמא שעושה כן לצורך המוקצה שלא ישבר, וכ"כ המג"א רס"י תקי"ג דדעת המחבר הוא כן *וכל זה דלא כהט"ז השגה על הט"ז בסו"ע תקי"ג סק"ה שכתב שם דדעת בסו"ע תקי"ג המחבר כמ"ש הה"מ וליתא, ואולי איכא למימר דס"ל כמ"ש הע"ש דע"י הכיסוי יש לחוש

השמשות אתקצאי לכולי יומא: הג"ה ואפילו לנזכך גופו או לנזכך מקומו (נ"י): והוא הרין לכל דבר היתר שמונח עליו איסור אבל אם אין עליה עתה מעות וגם לא היו עליה בין השמשות מותר לטלטלה אפי' יחדה למעות והניח עליה מבע"י כיון שסלקן קודם בין השמשות: הג"ה ויש אוסרין צימד לכן והניח זהם אע"פ שסלקן מבע"י (טור בשם ר"ת) ולכן אסור לטלטל כיס של מעות

תוספת שבת

יש ללמוד מטה מסיכי וכו', לומר דכמו דסיכי וכו' מחמת חסרון כיס חמיר משאר כלי שמלאכתו לאיסור דשרי לצורך גופו ומקומו, וסיכי אסור אף לצורך גופו ומקומו, דחסרון כיס מגרע כוחו דנחית חד דרגא, ה"ה נמי מטה אף דלא מקרי מלאכתו לאיסור, מ"מ הואיל ומיוחדת לאיסור, אף שזה לבד אינו מגרע כוחו, מ"מ אם ניתוסף עליו עוד מוקצה מחמת חסרון כיס, אז החסרון כיס נמי מגרע כוחו משאר כלי שמלאכתו להיתר שמתורים אף מחמה לצל, ובוה אסור מחמה לצל כיון דהוי תרתי לריעותא דמיוחדת לאיסור, וגם הוי מוקצה מחמת חסרון כיס, ולא שרי אלא לצורך גופו ומקומו כדין כלי שמלאכתו לאיסור ואין בה חסרון כיס. מיהו היינו דוקא במטה המיוחדת לאיסור היא דאמרינן דחסרון כיס מגרע כוחו, אבל דבר שמלאכתו להיתר ממש, ודאי אין החסרון כיס מזיק כלום כיון דיכול להשתמש בו כדרך תשמישו בחול וכמ"ל, ובהכי מתיישבת היטב קושיית בעל פני יהושע הג"ל, גם השיכותי כזה תלונת המג"א אשר התלונן בה על הב"י (ו) והרב רמ"א שכתבו דלדעת ר"ת שרי לצורך גופו ומקומו, דזה אינו, דהא כיון דר"ת מדמי לה לסיכי וכו' (ט) משמע דאסור אף לצורך גופו ומקומו דומיא דסיכי. ולפמ"ש אתי שפיר. *גם מ"ש דכ"ע מודו בזה דאם יחדה הוי ליה כלי שמלאכתו לאיסור השגה על המג"א

ליתא כמו שנתבאר, ודו"ק: מיהו בהגמ"י הביא שם דמטה דמי לגרוגרת וצמוקים, ולדידיה אסור אפילו לצורך גופו ומקומו, ובהג"א הביא בשם ר"י דמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות שפיר הוי דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, ודלא כהרשב"א וסייעתו הנ"ל, גם לא ס"ל כדעת ר"ת דקפיד עליה, אלא כהרי"ף דס"ל דלא קפיד עליה, ועיקר איסורא משום דמקרי שפיר כלי שמלאכתו לאיסור.

דאל"כ הוי ליה לחלוק על הרי"ף גם בהא, ומעתה כיון דהרי"ף והרשב"א והרא"ש ס"ל כחדא שיטתיה, עדיף טפי להשוות גם דעת ר"ת לדעתם ז"ל, כיון דהם רוב מנין ורוב בנין, והרי"ף שחולק עליהם בזה הוי יחיד כנגד רבים, ולא נמצא לו חבר בהא. וגם בס' פני יהושע הבין כן בפשיטות לדעת ר"ת דס"ל דמטה לא נקרא כלי שמלאכתו לאיסור, ולכן הוקשה לו על ר"ת דהאיך יליף מטה מסיכי כו', כיון דסיכי מקרי מלאכתו לאיסור, ומטה אין מלאכתה לאיסור, וכמו שכתב הרשב"א. אבל יש ליישב קושייתו, דהא צריך להבין דעת הרשב"א וסייעתו בזה שמחלק בין מלאכתו לאיסור או מיוחד לאיסור, דחילוק זה צריך תכלין, דהא עיקר הטעם דכלי שמלאכתו לאיסור גרע טפי מכלי שמלאכתו להיתר אינו אלא משום דכיון שמלאכתו לאיסור ואינו יכול להשתמש בו מלאכתו המיוחדת לו, מקצה דעתו ממנה וקובע לו מקום שיהא מונח במקומו, ולכן לא שרי לטלטלו אלא דוקא לצורך גופו ומקומו דבוה התירו חז"ל כמבואר בפ' כל הכלים, ואם הוא דבר שמקפיד עליו ביותר כגון סכין של מילה (ו) דאית ביה תרי טעמי לאיסורא, חדא שמלאכתו לאיסור דמכח זה מקצה דעתו מיניה, וגם הוא חסרון כיס, דמחמת כן מקצה דעתו טפי מיניה אסרו גם לצורך גופו ומקומו, אך אם הוא דבר שמלאכתו להיתר אף שיש בו חסרון כיס לא נגרע כוחו בשביל זה, דכיון שיכול להשתמש בו בשבת כדרך תשמישו בחול, לא מקצה דעתיה מיניה כלל. ומעתה נחזי אנן גבי מטה וכה"ג דאין מלאכתה לאיסור אלא דמיוחדת לאיסור, שיהיה מונח עליה מעות, והיא דבר דקפיד עליה שלא להשתמש בו תשמיש אחר כמו בסיכי כו', למה לא נימא דהוי מוקצה ממש כסיכי וכיוצא בו שמלאכתו לאיסור, דכיון שאינו יכול להשתמש בו בשבת כדרך תשמישו בחול ודאי מקצה דעתו ממנו כמו בשאר כלי שמלאכתו לאיסור, וכיון שניתוסף עליו עוד דבר זה שהוא חסרון כיס ודאי ראוי לאסור אף לצורך גופו ומקומו. וצ"ל דס"ל דכיון דאנן קי"ל במוקצה כו"ש, דלית ליה מוקצה אלא בגרוגרת וצמוקים בלבד, אלא דבהני מילתא כגון כלי שמלאכתו לאיסור וכיוצא בה אמרינן דמסתברא דגם ר"ש מודה בהו כמ"ש הב"י ברס"י ש"י, וכיון דהך מלתא גופא חידושה הוא, אמרינן דאין לך אלא מה שאמרו חכמים דלא אמרו אלא בכלים שמלאכתן לאיסור, ולא במיוחדים לאיסור. ומעתה נאמר דנהי דמטה עדיף מכלי שמלאכתו לאיסור כמ"ש, מ"מ לענין זה שפיר

ציונים

(1) עמ"ש"כ לעיל בס"י ש"ח ביאורים ט"ו. (2) משמע דמ"ל שהמחבר והרמ"א ס"ל כהרשב"א, ועי' בסמ"ג בסוף סימן רע"ט נא"א, ובשע"ת"ל שם ס"ק ט"ז שכתבו דלא

אע"פ שהוליא המעות ממנו מנעוד יוס אלא אם כן עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן הייחוד וכן נוהגין (הגהות מיימוני פכ"ה) מיהו לזורך גופו או לזורך מקומו מותר וכן בכיס החפור בצגד הואיל ועיקר הצגד עומד לנכוס אם הוליא המעות משם מותר לנכוס הצגד (טו) דהכיס בטל אללו אבל אם שכח בו מעות מותר לטלטל הצגד דלא אמרינן (טו) דכל הצגד נעשה בכיס למעות הואיל ואין המעות על עיקר הצגד אבל אין ללבושו בשבת דחיישינן שמא יאל בו כדלעיל סי' ש"א סל"ג (צ"י קס"ו ש"ט) וע"ל סי' רס"ו אם שכח כיסו אללו בשבת מה דינו (צ"י):

תוספת שבת

איוה דבר בתוכו כתב מג"א דוודאי שרי גם לדעת האוסרים, דחזינן דלא קפיד עלייהו כל כך, מג"א: (טו) דכל הצגד נעשה בכיס, וא"כ היה צריך לנער את המעות כמ"ש סי' ש"ט ס"ד, הכא אין [כ] צריך לנער כיון שאין המעות על עיקר הצגד, דמייירי שהכיס תלוי למטה רק פיה לבד תפור בכגד, אבל אם הכיס כולה תפור לאורכו בכגד, או אף אם שכח מעות בתוכו אסור לטלטל כל הצגד, אלא צריך לנער המעות, ואם הניח בכוונה נעשה כל הצגד בכיס ואסורה לטלטל: מיהו אם פיה לבד תפור בכגד, או אף אם הניח בתוכו בכוונה נמי מותר לטלטל את הצגד, כיון שאין המעות על עיקר הצגד, והא דנקט רמ"א שכח משום דלכתחלה אין להניח מעות בתוכו מדעת, דחיישינן שמא ישכח ויצא בו [ג] לר"ה, וגם אם הניח מדעת אסור עכ"פ להניח ידו לתוך הכיס, דהכיס עצמו ודאי נעשה בכיס לדבר האסור. ואם כיס מלא מעות קשור בכגד אסור לטלטל את הצגד, דכיון דהכיס אינו תפור בכגד אינה בטלה לגבי הצגד, וה"ה כשיש מעות בתוכה שבשולחן, נמי דינא הכי, כל זה העתקתי מדברי המג"א בשינוי לשון ותוספת קצת. ונראה דאם הכיס קשור [ד] קשר של קיימא

דמנורה מיוחדת לאיסור, וכילת חתנים הוי מלאכתו להיות ממש וכמ"ל. *מיהו אין זו קושיא דיחוי קושיות פני יחושע כל כך דהמקשה ס"ל דבכילת חתנים שרי אפילו הוא מיוחדת לאוהל, דהוי מלאכתו לאיסור, ואפילו הכי שרי לנטותה בענין המותר, עס"י שט"ו (סי' י"א). נמצא יש בזה ג' שיטות, דעת הרי"ף והרמב"ם דשרי אפילו בחמה לצל כמ"ש, ודעת ר"ת והרא"ש לפי הבנת הב"י ורמ"א, דשרי דוקא לצורך גופו ומקומו, וכן הוא דעת ר"י שבהג"א, אלא דמחולקים בטעמם. כמ"ש"ל. ודעת הגמ"י דאסור אף לצורך גופו ומקומו. *ויש לתמוה על רמ"א שלא תימה על רמ"א הביא דעתו כלל בזה, ודוק היטב: (יד) שיש עליה טעות. ואפילו לא היו בין השמשות, כגון שהניח עליה עכו"ם, או תינוק לדעת ישראל. ועסי' ש"ח סי' כ"ז דלדעת התוס' מקרי בכיס, ואסור לנערה אם היה בדעתו שיהא מונח עליו כל השבת. ולפמ"ש סי' רס"ו ס"ט, שרי לנער דלא מקרי בכיס כיון שלא היה עליה בה"ש, ואם שכח עליה מעות, עסי' ש"ט ס"ד: (טו) דהכיס במ"א אצ"ל. ואפילו לצאת בו לר"ה שרי מה"ט מג"א. ולהניח

ביאורים

ולכן נכסה"ג א"ל לנער כיון דניכר דהטלטול הוא לזורך היתר, משא"כ כשהכיס חפור לאורכו או קשור להצגד לא נקרא טפל, ונעשה שמטלטל הצגד אינו ניכר דעיקר הטלטול הוא לזורך הצגד דהוא הדבר המותר, דאפשר כוונתו לזורך המעות שהוא הדבר האסור, ולכן צריך לנער, ועמ"ש"כ לעיל. (ונמ"כ ס"ק כ"ט פסק דגם נכסה"ג צריך לנער).

[ג] צ"ב דהוא כתב לעיל בסי' ש"ח ס"ק מ"ז דכל היכא שהדרך לטלטל בגופו מקרי טלטול גמור ולא טלטול בגופו, א"כ כאן הדרך לישא המעות בכיס, וא"כ אף בלי איסור הולאה אסור לטלטל הצגד משום מוקפה, ועי' בסי' ש"א ביאורים ו' שהארכתי בזה, דמיקרי דרכו רק אם דרכו להשחמש בו בגופו, אבל אם הדרך לישא אותו בגופו לא מיקרי טלטול כדרכו.

[ד] לעיל בתו"ש סי' ש"א ס"ק מ"ז מחלק דדוקא היכא שהדרך מישך שייכי להצגד מהני קש"ק לנטול שם, משא"כ בדבר שאינו שייך, א"כ ה"ג ז"ל דהכיס שייך לו. והפמ"ג ס"ל שם דנכל אופן מהני קשר לנטול (ע"ש בצינוט ב"ד) ונע"ק שאף אחד מהאחרונים לא זיינו לשם (חוק המהמח"ש והקדמ"ה שהעמיקו דברי החו"ש) וז"ל מהאי טעם גופא דהס ס"ל בכל גוונא קשר של קיימא מהני כתפור, ואין סברא לחלק ביניהם, להכי לא הוצרכו לכתוב כאן דגם

דהגם דידוע דהלכה כדברי ר"ש בשבת, מ"מ לא נכל מקום קי"ל כוונתו, וכמו שמבאר הב"י בר"ש הסימן דמגנו דאמקלאי קי"ל כר"י, וא"כ כאן שמיא המחבר דמוקפה מחמת מילאום מותר דקי"ל כר"ש, כתב הלבוש הטעם למה כאן קי"ל כר"ש, וכתב שטעמו מסתבר הוא, וז"ל, מוקפה מחמת מילאום קי"ל כר"ש שמוחר לטלטל, ונראה לי טעמא דקי"ל דטעמו טעמא מסתבר הוא שאין שייך הקלאות מילאום לענין שבת וכו'. הרי נהדיא דמפרש למה נקטינן כאן כר"ש, א"כ בגרוגרות ולמקום ושאר מוקפה מחמת גופו דגם ר"ש מודה דמוקפה הוא, וכמ"ש הב"י ריש הסי' אינו צריך לטעם כלל.

[ב] התו"ש פסק דנשוכה א"ל לנער, וכ"מ בשו"ע הרב סעי' י"ד דלא כהרמב"ם, אלא דבחהל"ד ס"ק ה' הביא דבריו וכתב דלא הנין דאפילו אם לא נעשה בכיס הלא עכ"פ טלטול מן הזד הוא, ואם אפשר צריך לנער, וטענתו טענה היא, וחספשי ולא מלאחי מי שירגיש בזה, ומשום חומר הקושיא ללענ"ד לישב קצת עפמ"ש"כ לעיל בסי' ש"ח (ביאורים ט"ו) ע"פ הרמב"ן במלחמות, דכל היכא שניכר דעיקר טלטולו הוא לזורך היתר אין חיוב לנער האיסור, דטלטול מן הזד לא שמי' טלטול (ע"ש באורך) א"כ י"ל דה"ג כיון דאין המעות מונחים על עיקר הצגד אלא טפל הוא להצגד, א"כ נעשה טלטול הצגד ניכר דעיקר טלטולו הוא לזורך

בעוהש"ת

ספר

ט"ל מלאכות

חלק שלישי

הלכות מבוארים, על שאר הלכות שבת
נאמרים, אורח ד' שערי ציון בשערים, אשר
הלכותיה תלויות בהרדים, מדברי ש"ס
ראשונים ואחרונים, ועד השולחן ערוך ונושאי
כליו מחברים, ואתו עמו דעת גדולי האחרונים,
בהלכתא רבתא לשבתא

בעור השי"ת החונן לאדם דעת

חיים קלמן גוטמאן

ברוקלין ניו יארק יצ"ו

שנת תש"פ לפ"ק

לדבר שיש לה גבול וסוף שיטלטל למקום שירצה שיצניענו שם, אבל לא לילך עם המוקצה כל היום שלזה אין גבול, ומשו"ה במי שהחשיך בדרך וכיסו עליו יש איסור טלטול מוקצה אף שכבר המוקצה עליו, כיון דעומד לפוש פחות פחות מד' אמות חשיב הטלטול כאין לה גבול דיעמוד עצמו כמה שירצה וכו', עכ"ד. משמע משו"ע התניא דהברירה בידו לטלטל לאיזה מקום שירצה להצניעו, ואין צריך לסלקו מיד, ויכול לטלטלו למקומו הראוי להניחו שם, ולשיטת הפמ"ג נראה דכל שאפשר לסלקו חייב לסלקו תיכף ומיד.

לדמות מזיד לשוגג, ואף שלא התחיל לטלטל בהיתר אין לחלק, וכמו דבשוגג התיר המג"א להצניעו כל שכבר בידו ה"ה דמותר במזיד מסברא. אבל בביאור הגר"א (סוף סי' קס"ו) משמע דדוקא בהתחיל הטלטול בהיתר מותר, דהקשה שם וכי מי שאכל שום וריחו נודף וכו', וכן בספר תוספות שבת (סי' ש"ה סק"ה) חולק על המג"א שהתיר בשכח, וס"ל דדוקא התחיל בהיתר מותר, ועיין בית מאיר (סי' ש"ט סעיף ג').

מוקצה מחמת חסרון כים

7 **בגמרא** (דף קכ"ג) הכל מודים בסיכי זיירי ומזורי כיון דקפיד עלייהו מיוחד להו מקום. ופי' רש"י כלי אורגין וקפיד עלייהו אומן שלא יתלכלכו ושלא יתעקמו, מש"ה אף דשאר כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל לצורך גופו ומקומו הני אסירי (עיי"ש ברש"י דמפרש הכל מודים רבנן דחלקו על רבי נחמ"י קאי, אבל בתוס' דף מ"ו מפרשי הכל מודים דגם רבי שמעון החולק על רבי יהודה מודה בסיכי וכו').

L

שיטת פני יהושע

7 **בפני** יהושע (שם דף מ"ו) כתב לחדש דדוקא כלים שמלאכתן לאיסור דומיא דכלי אריגה הנ"ל אם קפיד ומיחד להו מקום יש עלה דין מוקצה מחמת חסרון כים, משום דדוקא כלים שמלאכתן לאיסור התירו לצורך גופו ומקומו משום דחזי לתשמיש אחרני, משא"כ בהנך כלי אריגה דקפיד עלייהו תו לא חזי לתשמישי אחרני. אבל בכלים שמלאכתן להיתר אף דקפיד ומיחד להו מקום הלא חזי לתשמישתיה בשבת עצמה אין עלייהו דין מוקצה מחמת חסרון כים, וכ' הפנ"י דכן הוא משמעות סגנון הש"ע (רי"ט סי' ש"ט) עכ"ד.

7 **ובספר** תוס' שבת (סי' של"ט) נוטה דעתו להיתר, דאין צריך לסלקו תיכף ויכול לטלטל כפי צרכו להצניעו, והתיר עפ"י"ז לשושבינן שאוחזים הבדלה בעת החופה, דכל שהדליקום קודם שחשכה מותר הם לאחזם בידיהם כשהם דולקים אף לאחר שחשכה (נק מנ"ד להחמיר לשיטתו דמוקצה מחמת גופו שאין לו היתר טלטול בשבת לא שייך היתרה לטלטלו משום שכבר המוקצה בידו כדלסוף).

או יש היתר בטלטול מוקצה בשוגג או מזיד

7 **הנה** הך היתרא כל שכבר המוקצה בידו, היה מקום לחלק דדוקא בשנוטלו בידו בהיתר לצורך גופו ומקומו, תו לא חלה עליו איסור לטלטלו עד שיצניעו כנ"ל, אבל בנטל המוקצה בידו באיסור בשוגג י"ל שצריך לזדקק מידו. אמנם במג"א (סי' ש"ט סק"ו) מפורש, דגם בשכח ושגג ונטל דבר מוקצה בידו מותר לטלטלו להצניעו. ואף במזיד הדין כמבואר בשו"ע התניא (סי' ש"ו סעיף ל"ה נמוסגר) שכתב בא"ד: לפי שאף ישראל התופס מוקצה בידו "בזדון או בשגגה", מותר לטלטלו בעודו בידו לכל מקום שירצה, עכ"ל. הרי דפשיטא ליה

7 **וראיתו** מריש סי' וואל (א"ו) דנחית המחבר שם מוקצה מחמת חסרון של מילה ואיזמל של דוקא כל הנך שמלאו כאלו שהם מלאכתן מחס

7 **ועי'** עוד בש"ע הו בתוך דבריו לאיסור ומקפיד על חסרון כים. אולם אנ שמלאכתו להיתר ל עלייהו, כגון ציור טנ ככהא"ג חל עלייהו ועי' חזון איש (סי' ו) משמע במשנה ברורה מקום מחמת הקפדת כים, וכן ולדוגמא להשתמש

7 **אולם** התוס' שבו האריך להל' בכלים לא גזרו על רק אם כבר חל על לאיסור מעליגן דו מקום יש עליו דין אבל בכלי שמלא ומיחד להו מקום עיי"ש שכתב ליישג המיוחדת למעות ד לאיסור שיאסר בדק ולפי שיטתו אף ציו להו מקום לא הוי עי' תהל"

כלים בחנות עומד לסחורה

בש"ע (רי"ט סי' ע"ח) מבואר דכלים (סתמא משמע אף כלים שמלאכתם להיתר) העומדים בחנות למכור וקפיד עלייהו שלא להשתמש בהו שום תשמיש יש עלייהו מוקצה מחמת חסרון כ"ס, ע"י ב"י שהשוה דעת הרמב"ם שכ' דין זה (פסק כ"ט) עם דברי הרב המגיד (נפסק כ"ו) שכ' בתוך דבריו להתיר כלים העומדים לסחורה כמו פירות העומדים לסחורה, ואין סתירה ביניהם דהרב המגיד מיירי בכלים שאינו מקפיד להשתמש בהו (קודם שמוכרם), והרמב"ם מיירי במקפיד להשתמש בהו שום תשמיש עיי"ש. ומוכח דאפי' במלאכתו להיתר אסור (דומיא דפירות) אם מקפיד.

הנה לפי שיטת הפני יהושע הנ"ל מובן דאף בכלי שמלאכתם להיתר יש עלייהו דין חסרון כ"ס דהרי כל סברתו לחלק דבכלים שמלאכתן להיתר לא הוי מוקצה חסרון כ"ס דהרי חזי לתשמישתיה אבל בעומדים לסחורה הרי קפיד שלא להשתמש בהו כלל כדי שיתאפשר למכרם, מש"ה יש עלייהו דין מוקצה חסרון כ"ס.

אבל לסברת התוס' שבת הנ"ל דלא מעלינן ב' דרגות, ודוקא כשכבר נאסר מדין מלאכתו לאיסור בדקפיד הוי מוקצה חסרון כ"ס, א"כ אף שעומדים לסחורה וקפיד עלייהו אמאי חל עלייהו דין חסרון כ"ס, ועל כרחך צריכנא בזה מה שהעלה בשו"ת דברי נחמ"י (סי' כ') והאריך דמשמעות הרמב"ם בכלים העומדים לסחורה קאי אף בכלים שמלאכתן להיתר והקפדתו שלא להשתמש בהו כלל כדי שיתאפשר למכרו הוי כעין כלי שמלאכתו לאיסור ומקפיד דתו לא חזי לשום תשמיש וביותר יש לבאר דכיון דמקח וממכר אסור

וראייתו מריש סי' ש"ח ביאר בשו"ת דברי יואל (או"ח סי' י"ט אות ז') דכיון דנחית המחבר שם למנינא במיני כלים שהם מוקצה מחמת חסרון כ"ס סכין של שחיטה או של מילה ואיזמל של ספרים וכו' הרי דקחשיב דוקא כל הנך שמלאכתן לאיסור, משמע דוקא כאלו שהם מלאכתן לאיסור יש בהו דין מוקצה מחס"כ עכ"ד.

ועי' עוד בש"ע התניא (סעיף ג') כתב ג"כ בתוך דבריו דוקא כלים שמלאכתם לאיסור ומקפיד עלייהו הוי מוקצה מחמת חסרון כ"ס. אולם אכתי יש לעיין באופן דכלי שמלאכתו להיתר לא חזי לתשמיש ומקפיד עלייהו, כגון ציור טבלא התלוי על הכותל, אם בכהא"ג חל עלייהו שם מוקצה חסרון כ"ס, ועי' חזון איש (סי' מ"ג אות י"ז) שדן בזה, וכן משמע במשנה ברורה (סק"ס) דכל שמייחד להו מקום מחמת הקפדתו יש בה דין מוקצה חסרון כ"ס, וכן ולדוגמא עוד כגון כלים המיוחדים להשתמש בהו לימי פסח. L

שיבת תוס' שבת

אולם התוס' שבת (רי"ט סי' ע"ח) וביותר האריך להלן בס"י ש"י דגזירת מוקצה בכלים לא גזרו על מוקצה מחמת חסרון כ"ס רק אם כבר חל על הכלי גזירת כלי שמלאכתו לאיסור מעלינן דרגא בדקפיד ומייחד להו מקום יש עליו דין מוקצה מחמת חסרון כ"ס, אבל בכלי שמלאכתו להיתר אין הקפדה ומייחד להו מקום חל עליה דין חסרון כ"ס, עיי"ש שכתב ליישב מחלוקת (נסי' ע"י) במטה המיוחדת למעות דתליא אם חשיבי מלאכתו לאיסור שיאסר בדקפיד משום חסרון כ"ס ע"ש. ולפי שיטתו אף ציור התלוי על הכותל ומייחד להו מקום לא הוי מוקצה מחמת חסרון כ"ס, עי' תה"ד (סי' ע"ז סק"ו). L

76

